

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXII, broj 11

14. ožujka 2012.

cijena 200 Ft

Foto: Timea Horvat

Petroviski školski tamburaši pod vodstvom Rajmunda Filipovića su svirali u uvodu stručne konferencije u Petrovom Selu

Komentar

Hoće li biti pravednija

Ovih se dana objavila Vladina uredba o financiranju narodnosnih samouprava. Financiranje nadalje je podijeljeno na opću potporu za djelovanje, odnosno na diferenciranu potporu, koja se dodjeljuje na temelju zadataka što ih obavlja određena samouprava. Pozabavimo li se malo općom financijskom potporom za koju možemo reći da je zajamčena, pronalazimo promjene, naime u budućnosti i ova će se opća potpora diferencirati na temelju podataka posljednjeg popisa pučanstva. U tekstu uredbe pronalazimo četiri razine dodjele opće potpore za djelovanje. Ako se u naselju manje od četiri osobe iskazalo pripadnikom narodnosti, dobiva se opća potpora 3% prosječne potpore jedne samouprave. Ako uzimamo u obzir sadašnju potporu od 214.600 forinti, onda 3% je 6438 Ft. Sljedeća je razina ako u određenome mjestu pripadnika narodnosti ima između 4 i 30, onda se dodjeljuje potpora od 50%, dakle 107.300 Ft. Ako je broj pripadnika između 30 i 50, dobiva se 100% potpore, po sadašnjem 214.600, a gdje je broj pripadnika narodnosti iznad 50 dobiva se potpora od 200 %, znači 429.200 forinti. Možda bi se moglo reći da je to donekle pravedno jer tamo gdje živi veći broj pripadnika, narodnosne samouprave imaju širi krug zadataka, a i zajednica je aktivnija. Dakle gornja granica potpore dobiva se ako je u naselju barem 51 pripadnik. Moglo bi se reći da je to članstvo jedne udruge, a u naseljima gdje ima 500–600 pripadnika, pripada jednako toliko potpore, a to je ipak golema razlika, deset puta više ljudi. Samouprava u takvom naselju gdje je toliki broj pripadnika, odista ima niz zadataka, brine se o raznim naraštajima glede očuvanja nacionalne samosvijesti, postoje narodnosne ustanove, ima više narodnosnih udruga itd. o kojima se također treba brinuti. Vjerojatno tu bi se uključila potpora po zadatku, jednostavno rečeno, diferencirana potpora. Zamisao je dobra, svatko dobije toliko koliko i radi, no može li se to provjeravati, pa onda odista po zadatku dijeliti potporu ili će biti uspješan opet onaj koji vodi izvršnu administraciju, a iza toga nema baš mnogo sadržaja. Sjećam se lanjske godine kako je bila podijeljena diferencirane potpora između naših narodnosnih samouprava, neke brojke su me iznenadile. Mislim da mi novinari koji smo po terenu, imamo najviše informacija o tome gdje se ostvaruju sadržajni programi, upravo zato mi je bilo čudno da su mnoge samouprave dobivale najviše potpore koje djeluju u naseljima gdje je mali broj pripadnika, odnosno u kojima je slabija aktivnost, a u naseljima gdje se aktivno radilo, dobili peterostruko manje. Ne vidim baš da bi se išta mijenjalo po novom zakonu jer načelo podjele diferencirane potpore je isto, na temelju poslanih zapisnika, odnosno na temelju donesenih odluka. Hoće li itko nadzirati jesu li provedeni oni zadaci o kojima je donesena odluka? No u III. poglavlju uredbe navedeno je da Potpomagatelj ima pravo bilo kada provjeriti je li potpora potrošena u odgovarajuće svrhe. Može li se pravedno postupiti u podjeli? Rekla bih ne može, ali težiti pravednosti uvijek se može. Naravno, ni kod prethodne podjele nitko nije postupao protuzakonito, svatko je iskoristio zakon kako je mislio, ako je zakon tražio donošenje odluka, onda treba tomu udovoljiti što bolje. Uredba koja je objavljena stupa na snagu od 1. siječnja 2013. g., i tek će se tada saznati jesu li promjene svrsishodne glede očuvanja nacionalne samobitnosti.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan“

U predvečerje Mađarske revolucije sastajali su se mladi u kavani Pilvax, politizirajući i tražeći prava koja su pokušali ostvariti u revolucionarnom i oslobodilačkom pokretu 1848-49. godine, u godini koju neki nazivaju „proljećem naroda“ osvrćući se na nemire i revolucije od Pariza, Beča i Budimpešte. Krenuli su prema tiskari Landerer&Heckenest kako bi bez toga da su tražili odobrenja cenzora tiskali 12 točaka, zahtjeva, prema Bečkom dvoru te Petőfiu Nacionalnu pjesmu. Buđenje nacionalne svijesti i stvaranje ideja nacionalnih država karakterizira prvu polovinu 19. stoljeća. Zahvatilo je ono i prostor velikoga Habsburškog Carstva, zajednicu brojnih naroda, jezika i kultura, koju se danas najčešće uspoređuje kao konglomeratom naroda koji čine Europsku Uniju. U 12 točka tražila se samostalna vojska, monetarna nezavisnost, vlastiti parlament... Za revolucionarne ideje borili su se mnogi, pripadnici brojnih naroda, najbolji primjer su imena 13 generala pogubljenih u Aradu; Nijemci, Hrvat; Srbin, Mađari, Armeni... Svi oni dali su krv za mađarski narod, i pokušali odgovoriti na pitanje što želi mađarska nacija. Mir, slobodu i razumijevanje. Riječi koje i danas želimo sebi i društvu, užoj i široj zajednici kojoj pripadamo, civilizacijskom krugu kojega živimo. Međutim nisu dovoljne tek riječi, potrebna su i djela. Nije dovoljno uzeti riječ kada nisi na sceni i suditi o drugome, a da ti sâm nisi napravio baš ništa premda si imao mogućnosti i duge godine da donosiš i provodiš odluke važne za zajednicu. Nije dovoljno progovoriti tek iz pozicije vlastitoga gubitka. Ovih je dana izašla knjiga Bibó-breviárium s mislima jednoga od najvećih mislilaca Istvána

Bibóa, rođenog prije sto godina, kojega vole citirati i oni na vlasti i oni izvan nje kada se pozivaju na vlastitu istinu. Kazuju kako njegova najpoznatija rečenica, u mom prijevodu, glasi otprilike ovako: „Biti demokrata, znači prije svega, ne plašiti se.“ Čega se plašiti? Jer strah je širok pojam, koji obuzima ljudsku vrstu iz mnogobrojnih razloga. Zar je strah tek strah za svoj vlastiti život, ili možda strah o neostvorenoj želji poradi osobnoga zadovoljstva, zar se plaše tek revo-

Napomenimo kako prva točka proglašnih 12 točaka glasi "Želimo slobodu tiska i ukinuće cenzure." Proglas su sastavili mladi ljudi, ljudi željni znanja, promjena i nesputanosti. U vremenu 21. stoljeća, i globalnoga tiska, moćnih koncerna, političara i vlasnika medijskih carstva sloboda je san za mnoge, a sloboda tiska još uvijek točka iz proglasa kojoj se teži. Petnaesti ožujka slavimo i kao Dan tiska u Mađarskoj. Pa sretan vam praznik, drage kolege po peru.

lucionari, ili i roditelji koji razmišljaju hoće li njihovo dijete položiti prijamni ispit. Pobjediti strahove želja je kojoj težimo kako bismo postali sretniji i zadovoljniji. Koliki su pokleknuli pred strahovima plašeći se. I stoga je demokracija škola života, koja se uči iz dana u dan, i nikako da zaživi, u pojmu jednakosti svih, u demokraciji.

Napomenimo kako prva točka proglašnih 12 točaka glasi "Želimo slobodu tiska i ukinuće cenzure." Proglas su sastavili mladi ljudi, ljudi željni znanja, promjena i nesputanosti. U vremenu 21. stoljeća, i globalnoga tiska, moćnih koncerna, političara i vlasnika medijskih carstva sloboda je san za mnoge, a sloboda tiska još uvijek točka iz proglasa kojoj se teži. Petnaesti ožujka slavimo i kao Dan tiska u Mađarskoj. Pa sretan vam praznik, drage kolege po peru.

Branka Pavić Blažetin

15. ožujka – Mađarski nacionalni praznik, spomen-dan Mađarske revolucije i borbe za nezavisnost od Bečkoga dvora 1848-49.

Aktualno

Izvanredna generalna sjednica DGHU-a na Undi

Dva aktivisti iz Umoka, načelnik Attila Horvat i predsjednik Hrvatske samouprave, Joško Jurinković

Predsjednik Društva Čaba Horvath informira članstvo

Na izvanrednu generalnu sjednicu Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj je pozvao predsjednik Čaba Horvath, 5. marcijska, u pondiljak u undanski restoran Koli, člane predsjedništva ter one gradišćanske aktiviste, zastupnike različitih gradišćanskih društava ki posebno plaćaju članarinu za Savez Hrvata u Mađarskoj. Cilj ovoga zvanarednoga zasjedanja je bilo s jedne strane informiranje članstva pred Kongresom Saveza, koji će se održati 21. aprila u Budimpešti. Kako je rekao predsjednik DGHU-a, Čaba Horvath, na zasjedanju predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj po podiljenju delegatov med regijama, Gradišće će imati najveć delegatov, po broju 20. Ovom prilikom su zastupniki Undanskoga hrvatskoga društva reklamirali, pokidob i oni su uplatili članarinu, ali na listu zašli nisu. Tako da će se prethodni broj vjerojatno povećati sa plus jednim delegatom iz Gradišća. Svaki pojedinačni član ki je uplatio Savezu članarinu od 2400 Ft, tih je u našoj regiji 27, sukladno Statutu i odluki Zemaljskoga odbora Saveza, po broju 25, more poslati jednoga delegata na aprilski Kongres. Pokidob nazočni nisu činili dovoljnu polovicu za glasanje i za izbor toga jednoga delegata, sjednica je sa-

zvana za pol ure kasnije, na koj je jednoglasno izabran Šandor Petković iz Kisega, kad je Matija Šmatović iz Bizonje odstupio od kandidature. U pripremi za Kongres je Vince Hergović naglasio koliko je važno jedinstvo i da naša regija svakako mora biti nazočna na tom Kongresu, neovisno od toga, hoće li biti zastupana Zalska županija. U dnevnom redu pod drugom točkom je dotaknuto pitanje sridnje škole s hrvatskom nastavom, pokidob je jur lani s tom namjerom ponudjena sa strane Skupščine Željezne županije u Kisegu jedna prazna zgrada. Kako je rekao Čaba Horvath, u razgovoru sa stručnjaki, pedagogi, takovu ustanovu jedino bi bilo smisla napraviti u Sambotelu, slično školskomu centru u Pečuhu ali Budimpešti, početo od čuvarnice, osnovne i sridnje škole skupa s internatom. Za to je čim prlje neophodno napraviti jednu anketu da se izvidi mogućnost, koji bi bio ta broj školarov, na koga bi se moglo mirno

računati pri toj nastavi ter bi bilo hitno potribno izdjelati i koncepciju za tu zamisao. Pokidob procedura utemeljenja takovoga školskoga kompleksa bi durala najmanje dvi ljeti, Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, kot jedino krovno zastupništvo svih Gradišćanskih Hrvatov u dvi županija, imalo bi pravo ganuti tu akciju čim prlje, kako je rečeno, s potporom Hrvatske državne samouprave. „Mogućnost da Gradišće konačno dostane

svoj hrvatski školski centar, nigdar nije tako blizu stala, kot sad!“ S tom izjavom predsjednika su pak složni bili svi nazočni. Pri zadnoj točki dnevnoga reda Čaba Horvath je detaljno prikazao novosti civilnoga zakona. Za generalnom sjednicom veljek je zasjedalo i predsjedništvo DGHU-a, pri kom je tajnik Geza Völgyi st. polagao financijski izvješćaj. Društvo je na funkcioniranje od Zaklade „Sándor Wekerle“ dobilo sa zakašnjenjem 1 300 000 Ft, tako je DGHU u novo djelatno ljeto stupilo – po vandavanji – s milijun i 60 jezer Ft. Uz šparanje i kriznih vrimen odlučeno je da će slijedeći regionalni programi biti i materijalno podupirani u bliskoj budućnosti: spomin-priredba, s koljnofskom organizacijom, rođenomu Borištofcu, File Sedeniku, kantučitelju i ravnatelju škole u ugarskom selu Pristiegu (Pereszteg) s konferencijom, izložbom početkom julija, tamburaški i plesački tabor, koji će nadomjestiti na neki način omladinski tabor Društva gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj. Za Hrvatski festival u Slovačkoj kamo putuje svenek jedna gradišćanska folklorna grupa, a putne stroške plaća DGHU takaj su i ljetos osigurana financijska sredstva. 60. obljetnica HKD-a Gradišće u Petrovom Selu, tamburaški festival gradišćanskih školarov Cvrčak, u Prisiki 29. aprila takaj su zašli na popis istaknutih događajev. Kako su se člani Predsjedništva dogovorili, 29. aprila bude sazvana i skupščina Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj na 13.30 uru, u dvoranu prisičkog Muzeja sakralne umjetnosti. Predloženo je da se u dogledno vrime napravi internetska stranica DGHU-a, na ku bi moglo svako selo, društvo i hrvatska zajednica staviti svoje aktualne visti. Moguće je i izdavanje društvenoga biltena, jednoč u ljeti, ali ova točka je samo spomenuta, nije još prihvaćena za konkretni potez.

Zasjedalo je ujedno i predsjedništvo DGHU-a

-Tiho-

Forum o novom Zakonu o pravima narodnosti

U organizaciji Vladina ureda Zalske županije i Romske samouprave Zalske županije, 7. ožujka u Jegerseku održan je forum o promjenama Zakona o pravima narodnosti, o njihovoj primjeni u praksi, odnosno o novom sustavu nadzora narodnosnih samouprava. Gost je foruma bio dr. Csaba Latorcai, zamjenik državnog tajnika za crkvene, narodnosne i civilne društvene veze pri Ministarstvu javne uprave i pravosuđa. Zamjenik državnog tajnika izvijestio je sudionike foruma da je u mađarskome službenom listu objavljena uredba o načinu financiranja narodnosnih samouprava.

*László Vajda,
predsjednik Odbora za nacionalnosti
Zalske županije*

*Dr. Csaba Latorcai,
zamjenik državnog tajnika,
govori o promjenama
u Zakonu*

U ime organizatora nazočne su pozdravili László Vajda, predsjednik Odbora za nacionalnosti Zalske županije, i Csaba Rigó, Vladin povjerenik, koji je forum otvorio navodom iz Opomena kralja Svetog Stjepana upućenih knezu Emeriku VI. o primanju i zaštiti gostiju: „Jer zemlja s jednim i istim običajima slaba je i krhka”, te istaknuo kako se sudbina Mađara s doselidbom na ove prostore ispreplela i s drugim narodima. U svom je govoru istaknuo kako nije cilj asimiliranje narodnosti, nego njihova integracija, nudi se šansa da imaju jednaka prava na taj način da uspiju sačuvati svoj jezik i kulturu. Očuvanje široke palete kulture svakome je u interesu jer to je prednost za cijelo društvo na što se može graditi. Ovisi o zajednici, odnosno o nama hoće li kultura postati sredstvom suprotnosti ili snošljivosti i međusobnog prihvaćanja.

Dr. János Sipos, pročelnik Odjela za nadzor narodnosnih samouprava pri županiji, govorio je o iskustvima djelovanja narodnosnih samouprava u 2011. g., o tome kakva prava i obveze nudi novi zakon o narodnostima. U Zalskoj su se županiji utemeljile 73 narodnosne samouprave (12 hrvatskih). Prema prosjeku, narodnosne su samouprave održale godišnje osam sjednica, to je dvostruko od pripisanoga, no bilo je i takvih koje ni četiri sjednice nisu održale. U 208 slučajeva pronađene su greške u zapisnicima i zapisnici još uvijek ne stižu na vrijeme. Prema novim propisima, to treba učiniti u roku 15 dana nakon održane sjednice. Po novom zakonu, bilježnik nije dužan nazočiti na zasjedanjima narodnosne samouprave, ali treba ponuditi svoju pomoć radi izbjegavanja pogrešaka i pridržavanja zakonu. U buduću će biti mogućnosti i za elektronsko slanje zapisnika i time će se smanjiti troškovi. U 2011. g. od 76 samouprava 62 su dobile diferenciranu potporu. Novi zakon o pravima narodnosti stupio je na snagu 1. siječnja, čime se i nadzor djelovanja

narodnosnih samouprava proširio, ali nude se nove mogućnosti za konzultaciju. Samouprave su obvezatne dati informacije koje se traže prema propisima, a ukoliko to ne učine, mogu ih i kazniti. Iako je zakon na snazi, tek će se od 1. svibnja poduzimati takve mjere, do tada se zbog upoznavanja s pravnim propisima greške toleriraju. Popravlja se suradnja s državnim organima i očekuje se bolja suradnja i s mjesnom samoupravom. Narodnosne samouprave svake će godine trebati

pregledati sporazum o suradnji s mjesnom samoupravom, trebat će posebno voditi knjigu o gospodarenju i do 31. srpnja trebat će prvi put izvijestiti o financijama, a jednako tako moraju imati posebne bankovne račune.

Podrobnije o novom zakonu govorio je dr. Csaba Latorcai. Zamjenik je obrazložio zbog čega je bilo nužno mijenjati zakon i da su se s novim zakonom prava nacionalnosti proširila te daju više jamstva onima kojima je to namijenjeno. Novi zakon omogućuje ostvarenje prava narodnosti i osobama koje nemaju mađarsko državljanstvo, ali stanuju u Mađarskoj, a mađarski državljani slobodno mogu preuzeti i državljanstvo drugih zemalja. Nadalje zakon obvezuje mjesne vlasti da u naseljima gdje živi 20% pripadnika narodnosti, treba postaviti dvojezične natpise, a odluke mjesne samouprave i najčešće rabljene obrasce treba osigurati i na dva jezika ako to narodnosna samouprava zatraži. Radi izgradnje autonomije zakon olakšava prizimanje narodnosnih ustanova. Kod odgojno-obrazovnih ustanova prizimanje se može provesti i tijekom školske godine. Zamjenik državnog tajnika naglasio je napredak glede medijskih prava narodnosti odnosno parlamentarnog zastupstva. Novi zakon narodnostima osigurava sudjelovanje u radu parlamenta, jedan zastupnik koji je pripadnik narodnosti može dobiti mjesto s povlaštenom kvotom, tj. s jednom četvrtinom broja glasova potrebnih za parlamentarni mandat. Ako određene narodnosti ne uspiju postići ni četvrtinu glasova, mogu delegirati glasnogovornika. On može biti onaj kandidat koji će biti na prvome mjestu liste narodnosne državne samouprave. Zamjenik državnog tajnika obavijestio je da je Vladina uredba o financiranju narodnosnih samouprava objavljena u službenim novinama Magyar Közlöny Kormány 28/2012. (III. 6.) Uredba o pravilima i uvjetima dobivanja namjenskih sredstava za narodnosti odnosno o obračuna-

vanju (str. 5806-5811) www.magyarokozlony.hu. Prema Uredbi narodnosne će samouprave i nadalje dobivati opću potporu za djelovanje, te diferenciranu potporu. O općoj potpori za djelovanje, mjesne i teritorijalne samouprave bit će obaviještene do 15. siječnja te će njihov popis biti objavljen u službenim novinama do 31. siječnja. Visina opće potpore za samouprave bit će vezana uz podatke posljednjeg popisa pučanstva o brojčanosti određene nacionalnosti u mjestu. Potpora za mjesnu narodnosnu samoupravu može se odrediti po 3–200% prosječne potpore jedne samouprave. Tri posto ako u naselju živi manje od četiri pripadnika narodnosti, a 200% ako ondje živi više od 50 osoba koje su se na posljednjem popisu izjasnile pripadnikom narodnosti. Kod teritorijalne samouprave visina potpore određuje se po broju mjesnih narodnosnih samouprava u županiji, dvostruka je potpora ako ima više od deset samouprava, a četverostruka ako ima više od 20 mjesnih samouprava.

Uvjet je za diferenciranu potporu održavanje četiri sjednice narodnosne samouprave i javne tribine, odnosno njihovo potvrđivanje zapisnicima, koje treba poslati do 15. travnja. Odluku o diferenciranoj potpori potpomagatelj će donijeti do 30. lipnja i objaviti je na svojoj web-stranici. Potpomagatelj će potporu odrediti na temelju poslanih zapisnika zasjedanja, koji će obraditi prema određenom sustavu kriterija, o čemu se detaljne informacije mogu čitati u službenome glasilu. Podatke zapisnika obradit će Ministarstvo javne uprave i pravosuđa.

Na kraju foruma László Vajda sazeo je sadržaj foruma, zamolio nazočne bilježnike da tijekom cijele godine pružaju pomoć nacionalnim samoupravama u stručnim pitanjima, kako ne bi došlo do zakonskih propusta.

Beta

BUDIMPEŠTA – U prvom krugu Državnog natjecanja srednjoškolaca iz hrvatskoga jezika, književnosti i narodopisa 10. siječnja sudjelovalo je ukupno 15 natjecatelja. Završnica, usmeni dio, bit će 19. ožujka s početkom u 10 sati, u budimpeštanskoj Hrvatskoj školi. Pravo sudjelovanja steklo je osam gimnazijalaca: šestero iz budimpeštanskoga HOŠIG-a: Renata Velin, Cintia Nagy, Tomislav Sekereš, Elizabeta Ábrahám, Čaba Sabo, Inez Kvarda, te dvije gimnazijalke pečuške Hrvatske škole Miroslava Krležu: Kristina Nemet i Žofi Kalmar. Njihove odgovore vrednuje tročlano povjerenstvo, na čelu s predsjednicom Matildom Bölcs, te Stipan Karagić i Tomislav Krekić.

Stručna konferencija u Petrovom Selu

U okviru projekta „Dobre metode u nastavi“ Pedagoškoga centra

Dvojezična škola i čuvarnica u Petrovom Selu je 6. marcijuša, utorak pogostila mnoštvo učiteljev, školskih ravnateljev, notarušova. Stručnjaci su došli iz naše regije, od Bizonje do Gornjega Četara, iz Zalske županije, štoveć i iz slovenskih škol Gornjega Senika, Števanovcev ter ugarskih naselja, Balogujambe, Jakove, Lentia, Sambotela da bi jedan dan sudjelovali na pedagoškoj konferenciji, u okviru projekta sambotelskoga Pedagoškoga centra „Dobre metode u nastavi“. Za glazbenim uvodom školskih tamburaševa, pod peljanjem Rajmunda Filipovića, savjetnica za hrvatski jezik u Gradišću ter ujedno ravnateljica domaće škole a uz to i glavna organizatorica ovoga foruma, Edita Horvat-Pauković je pozdravila med školskim zidinami kih četrdeset došljakov.

Kako je rekla, ideja ove stručne konzultacije se je narodila s tom namjerom da se predstavljaju nove metode u dvojezičnoj nastavi, da se čuju zakonske promjene ter da se otvara živa diskusija u boljitku obrazovanja i podučavanja u naši škola. Pri predstavljanju petroviske škole, direktorica je istaknula, da u ovom selu u samostalnoj školi se je ganulo podučavanje jur u 1770-imi ljeti, a nje zgrada je danas u vlasništvu Crikve, ter pomoću privatnikov i petroviskoga farnika je uprav lani obnovljena. Naticanja ka bi po mogućnosti tribala potpomagati ostvarivanje zdavnih sanj u proširenju i obnovi velike školske zgrade i konačnoga oblikovanja športske dvorane, nekako su svenek neuspješna. Dvojezična škola trenutno ima 82 dice, petimi putuju iz okolišnih naselja u Petrovo Selo. Dvojezični model je upeljan 2004. ljeta, a od 2005. ljeta sve skupa 28 učenikov je položilo jezični ispit s osnovnim stupnjem, a 14 bivših školarov je dospilo do uspješne mature iz hrvatskoga jezika u Sambotelu. „*Mi moremo biti gizdavi na našu školu i u njoj na stručno djelovanje naših pedagegov. Ufam se da ne vidimo to samo mi, nego i svi vanjski promatrači pak i drugi djelatnici, za i naš održavatelj i svi su složni u tom da za opstanak ove ustanove treba se boriti. I zato očekujemo sa znatiželjom te promjene ke neće obajti ni nas. Mišljenja smo da prez podučavanja materinske riči ovde živjećih narodnih grup, prosvjetni i kulturni žitak ove županije bi bio siromašniji i skromniji. Rič je o mali naselji, o veliki zemljopisni odatljenosti i specijalnom djelu, na što po naši iskustvi nigdar nije dovoljno materijalnih sredstav. Ovo nije samo naša poteškoća nego slične probleme imaju još brojne narodnosne škole. Ali smo uvjereni da k tomu da sačuvamo materinsku rič, našu svist i većstoljetne običaje Gradišćanskih Hrvatov, zato moramo ovde ostati, jer asimilacija odlično vlada u ti mjesti kade se zatvaraju male narodnosne škole, kade se spajaju ove male ustanove s drugimi, većimi, u mnogi slučajji ugarskimi školami“ – riči školske direktorice su bile i dobar temelj za diskusiju ka se je kasnije odvila. Pred tim su gosti podiljeni u tri grupe ter su hospitirali na dvojezični ura povijesti u 7. razredu s učiteljicom Jutkom Dezső, u 6. razredu na uri upoznavanja prirode s učiteljicom Nikolettom Timar ter u 1. razredu na hrvatskoj uri Ane Škrapić-Timar. U nastavku stručnoga dana otvorena je mogućnost za konzultaciju sa spomenutimi pedagogi, ali više se je ćutilo nestrpljenje da se konačno*

Hrvatska ura u 1. razredu s gosti

Edita Horvat-Pauković, domaćica konferencije

čuje nešto i o zakonski promjena u prosvjeti s posebnim osvrtom na narodnosnu nastavu. István Kraszlán, peljač

Manjinskoga odjela u Ministarstvu obrazovanja i kulture je uglavnom sve nazočne smirio da novi zakon o nastavi donosi mnogobrojne promjene, ali narodnosne škole imat će dosadašnje garancije za daljnje sigurno funkcioniranje. Istaknuo je još veću ključnu ulogu mješnih narodnosnih samoupravov u budućnosti. – *Ja osobno nisam pesimist, jer u ruki narodnih grup i nadalje će ostati ona ovlašćenja ka su dosad imale, a i u budućnosti će imati svoju rič u usmiravanju podučavanja – je rekao zaduženik iz Ministarstva ter je dodao da sve naredbe će biti napravljene do kraja ovoga ljeta, ali i te neće sadržati promjene od velikog volumena za narodnosne škole. Promjene mogu uloviti školski predmet naro-*

dopisa, za kojega se predlaže da se u budućnosti podučava razdvojeno, samostalno a ne integrirano i da ta ura teče na jeziku određene narodne grupe. Po prijedlogu stručnjakov se moru povećati i ure hrvatskoga jezika u narodnosni škola, iz tajedno četire ure more postati i pet, međjutim, sve je to još pod upitnikom. Kako je rekao István Kraszlán, na kraju školskoga ljeta planira se konferencija, kade će pedagogi dobiti odgovore na sva pitanja i obećao je pred plenumom da će se i dalje zalagati za prava narodnosnih škol. – *Sigurna sam bila u tom da nećemo dobiti na sva pitanja točne odgovore, ali mislim da razgovor je bio koristan za svakoga. Neke smjernice se sad konkretiziraju a ako jedan glavni ćlovik ćuje što nas zanima, morebit moremo računati i na to da će ti paragrafi zadržati i naše prijedloge. Ovu konzultaciju morem ocijeniti uspješnom jer smo ipak dostali neke informacije, ali ostalo nam je dost otvorenih pitanj, na što smo i računali. Međjutim, ja sam zadovoljna jer nešto smo krenuli i barem pitanja imamo i znamo na što čekamo odgovore – je*

ustanovila domaćica konferencije, Edita Horvat-Pauković, i na završetku je još pozvala svoje kolegice i kolege na informativno predavanje ravnatelja Croatice, Čaba Horvatha, o interaktivni pomagali pri podučavanju hrvatskoga jezika. Slijedeći sastanak gradišćanskih pedagegov predvidjen je sredinom aprila u Gornjem Četaru, pri regionalnom jezičnom naticanju naših školarov.

BUDIMPEŠTA – Iduća redovita sjednica Skupštine Hrvatske državne samouprave bit će 24. ožujka 2012. godine, s početkom u 13 sati u mišljenskom domu kulture (Kozármisleny, Pécsi u. 1). Za sastanak je predložen ovaj dnevni red: 1) Izvješće predsjednika o radu između dviju sjednica Skupštine, izvješće o izvršenju odluka kojima je rok istekao, izvješće o odlukama za koje je bio ovlašten predsjednik (referent: Mišo Hepp, predsjednik); 2) Izvješće županijskih predsjednika o stanju i problemima regija (referenti: predsjednici regija); 3) Rasprava o godišnjem izvješću unutarnjeg nadzora (referent: Mišo Hepp); 4) Prihvaćanje Financijskog izvješća Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu za 2011. godinu (referent: Joso Šibalin, ravnatelj); 5) Prihvaćanje Financijskog izvješća Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj za 2011. godinu (referent: Stjepan Blažetin, ravnatelj); 6) Prihvaćanje Financijskog izvješća Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae za 2011. godinu (referent: Mišo Šarošac, voditelj); 7) Prihvaćanje Financijskog izvješća Muzeja sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj za 2011. godinu (referent: Štefan Dumović, ravnatelj); 8) Prihvaćanje Financijskog izvješća Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta iz Mađarske za 2011. godinu (referent: Tibor Radić, ravnatelj); 9) Prihvaćanje Financijskog izvješća Hrvatske državne samouprave i ustanova za 2011. godinu (referenti: predsjednik i ravnatelj); 10) Izvješće o radu Hrvatske državne samouprave i ustanova za 2011. godinu (referenti: predsjednik i ravnatelj); 11) Donošenje odluke o raspisivanju natječaja za popunu radnoga mjesta ravnatelja Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu (referent: Mišo Hepp, predsjednik); 12) Rasprava o mogućnostima preuzimanja Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže (referent: Mišo Hepp, predsjednik).

PEČUH – Nedavno, 17. veljače, zasjedalo je Manjinsko vijeće grada Pečuha u kojem, osim nekoliko zastupnika mjesne gradske samouprave, sjede predsjednici narodnosnih samouprava u gradu, time i Hrvatske samouprave, njezin predsjednik Mišo Hepp. Na sjednici se čulo kako veličina potpore iz gradskoga proračuna za djelovanje narodnosnih samouprava u gradu, kojih je devet, ostaje na razini od 2011. godine (već više godina veličina gradske potpore na istoj je razini), a to je 16 milijuna 830 tisuća forinti plus četiri milijuna forinti za rad Manjinskog vijeća kojim predsjedava zastupnik gradske Skupštine i ujedno narodnosni savjetnik József Erb, čiji je zamjenik Mišo Hepp. Iz zajedničkoga šesira, u kojem je 16 milijuna forinti, pečuška Hrvatska samouprava za djelovanje u 2012. godini dobila je 2 milijuna 540 tisuća forinti potpore. Na naređenoj sjednici bilo je riječi o nacrtu gradskoga proračuna za 2012. godinu, a nazočio joj je i pečuški dogradonačelnik Péter Csizi.

Széchenyieva škola u Mohaču

Drugu godinu zaredom predaje se hrvatski kao predmet

U Széchenyievoj osnovnoj školi u Mohaču, institucionalnoj jedinici Općeprosvjetnog središta Mohačke regije, drugu školsku godinu zaredom odvija se predmetna nastava hrvatskoga jezika, koja je pokrenuta u jesen 2010. godine, nakon prekida od dvadesetak godina. Nastavu hrvatskoga jezika u prvom i drugom razredu sada pohađa ukupno 31 učenik, od toga 15 u prvom, 16 u drugom razredu, a podučava ih nastavnica Anka Brozovac, koja je iz viših razreda prešla u razrednu nastavu. To je jedina ustanova u Mohačkoj mikroregiji koja je organizirala nastavu hrvatskoga jezika, koji se predaje tjedno četiri sata u satnici, a jedan sat u popodnevnom zanimanju. Hrvatski se predaje i na Vadi (Novi Mohač), ali od preustroja ustanove samo u obliku kružoka.

Učenici prvog razreda sa svojom učiteljicom Ankom Brozovac

Anka Brozovac rođena je u Katolju, njezini roditelji, bake i djedovi bili su šokački Hrvati. U Katolju joj je tri godine učitelj bio Ljubinko Mandić, a zatim su zbog malog broja djece priključeni mađarskoj školi. Maturirala je u našoj budimpeštanskoj gimnaziji, kojom je, kako ističe, bila jako zadovoljna. Posebno načinom kako su se zanimali s učenicima, to je bila jedna velika obitelj, što je za nju bio i ostao uzor kako se valja zanimati s djecom da oni ostanu vjerni svome jeziku, i da se njime služe. Nakon mature završila je višu školu u Pečuhu, prvo hrvatski jezik i zemljopis, zatim i ruski, i francuski jezik. Nažalost, više od deset godina nije imala prilike podučavati nijedan jezik, napokon sada opet predaje hrvatski. Udana je, ima dva sina, koji također znaju hrvatski, a njezina unuka Mirjana iduće godine će početi prvi razred u Széchenyievoj školi i, naravno, upisati hrvatski jezik.

Nekada se u Mohaču hrvatski predavao u dvojezičnoj nastavi, koja je onda prekinuta, a trebalo je gotovo dvadeset godina da se opet pokrene.

– Prije dvadesetak godina imali smo dvojezičnu nastavu hrvatskoga jezika ovdje na Széchenyievu trgu u istoimenoj školi, a u nastavi smo radile Anica Kasapović, Marija Prakatur i ja. Onda se nekako promijenio

sastav učenika, i sve je manje bilo djece, to jest roditelja koji su htjeli da im djeca uče hrvatski, tako da je došlo do toga da se još ni u obliku kružoka nije mogao održati hrvatski jezik. Hvala Bogu, evo već drugu godinu zaredom imamo nastavu hrvatskoga jezika, ali sada već ne dvojezičnu, nego samo predmetnu – prisjeća se nastavnica hrvatskoga jezika. Kako nam uz ostalo reče Anka Brozovac, za ponovno pokretanje nastave hrvatskoga jezika dobili su veliku pomoć od Čitaonice mohačkih Šokaca i Hrvatske samouprave grada Mohača, a i ravnateljica Györgyi Miskolczi je bila za to da se on opet pokrene, jer je ona radila i onda kada je nastava hrvatskoga jezika bila u cvatu. Nadalje, mnogo im je pomagala i generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov, koja je dolazila na njihove sjednice, roditeljske sastanke, programe, jer je vidjela da hrvatski jezik u Mohaču i njihovoj školi ima budućnost. Kao jedina nastavnica hrvatskoga jezika, i sama je činila sve što je mogla.

Dugo godina i na Vadi, u Novom Mohaču, bilo je nastave hrvatskoga jezika.

– Bilo je, i sada ima, ali samo u obliku kružoka. Ima i treća škola koja će se sad uključiti, a to je katolička škola. Znae, ima malo djece, a da svaka škola može pokrenuti

Učenici prvog razreda u svojoj učionici

svoje razrede, mora što više ponuditi svojim roditeljima. Tako su vjerojatno mislili i u katoličkoj školi da će ponuditi hrvatski jezik, jer i tamo ima roditelja koji su podrijetlom Hrvati, a bake i djedovi govore hrvatski, jer inače će upisati djecu u drugu školu.

Zaključena je prva školska godina, kakva su prošlogodišnja iskustva s prvim razredom? – upitali smo našu sugovornicu.

– Bila su vrlo dobra djeca, pametna su, mogu i žele puno raditi. Tako da smo mnogo radili, mnogo smo pjevali, učili. Cijele godine smo samo rječničko blago usavršavali, jer škola radi prema Mesnerovoj metodi, što znači da na stranim jezicima ne možemo učiti čitati i pisati. To sam sad počela u drugom razredu, tako da smo imali puno mogućnosti da razgovaramo, plešemo, učimo pjesmice, brojalice, i svakojake narodne pjesme, jer i narodopis je obavezan. Tako da nam je stvarno bilo ugodno, djeca su bila vrlo marljiva i aktivna.

Kako saznajem, tjedno imaju četiri sata hrvatskoga jezika, i jedan sat u popodnevnom zanimanju kada imaju narodopis, ili pak nadoknađuju sve ono što su propustili tijekom tjedna. Osvrnuvši se na proteklo razdoblje, moja sugovornica ističe da su i njezini učenici sudjelovali u programu koji je priređen jesenas povodom obilježavanja 30. obljetnice odgoja na hrvatskome jeziku u Eötvösevu vrtiću. Zamolila ih je ravnateljica da i djeca koja su nekada pohađala taj vrtić prikažu kraći program. Malo se bojala jer su imali malo vremena, samo 3–4 tjedna u prvom razredu, ali su učenici bili toliko aktivni da su i one pjesme naučili koje je drugi razred pjevao. Bila je to dobra mogućnost da pokažu sve ono što rade. Početkom prošle godine imali su i jedan projektni tjedan za vrijeme poklada kada su radili projekt buša, i tamo su se također predstavili, s malim programom, izveli su prigodne pjesme, odjenuli se u buše. Imali su velik uspjeh kod roditelja. I Čitaonica mohačkih Šokaca ih uvijek poziva na program za blagdan Svetog Nikole i za Božić. I tamo ima mnogo roditelja, koji tako mogu vidjeti što i kako rade u školi, što sve djeca

znaju. Razred više od ove školske godine, znači i iskustvo više.

– Imam već dragocjeno iskustvo s prvim razredom od prošle godine. U drugom razredu imamo 15, a u prvom 16 učenika. Najviše vole pjevati i plesati, ali zato i učimo. Imali smo i vrlo uspješan ogledni sat, a došle su sve odgojiteljice iz vrtića i pogledale svoju bivšu djecu. Trebali smo prikazati što smo u tri tjedna naučili, a odgojiteljice su bile vrlo zadovoljne, i ne samo

hrvatskim jezikom nego i drugim predmetima.

Takvi sadržaji ujedno su i dobra promidžba za upis u sljedeću školsku godinu, što pokazuje da su im i lani dolazila djeca i iz drugih vrtića, kao rezultat zalaganja odgojiteljica koje su ukazale roditeljima na to što znači učenje, znanje hrvatskoga jezika.

– Za roditelje je idealno što smo u središtu grada, blizu smo vrtić i škola, pa i kada nemamo ogledni sat, i onda se posjećujemo – dodaje Anka Brozovac.

Nakon desetak godina, otvara se i ljepša budućnost za nastavu hrvatskoga jezika, pa i nastavak školovanja hrvatske mladeži, te za cijelu hrvatsku zajednicu u Mohaču. Za očekivati je da će više djece odabrati naše hrvatske gimnazije, dakako, zbog svoje blizine onu u Pečuhu...

– Nadam se, jer naša je škola i prije dala puno djece i u Srednju školu «Radnóti», i u gimnaziju, ali i u HOŠIG Miroslava Krleže u Pečuhu, zatim na visoke škole u Baji i Szombathelyu. Vjerujem da će biti i podmlatka koji će od nas s vremenom preuzeti nastavu – reče na kraju Anka Brozovac, jedina nastavnica hrvatskoga jezika u Széchenyievoj školi, koja iako je nastavnica u višima, morala je prijeći u niže razrede, što nimalo ne žali, dapače, raduje se jer je to, kako reče, sasvim drugi posao. Zbog toga je mnogo hospitirala kod učiteljica u nižim razredima, a imali su i usavršavanja kako se približiti toj djeci, i s kojom metodom poučavati.

Postupno će se povećavati broj razreda i učenika, možda će trebati i nova učiteljska snaga. Imali perspektive na tome polju? Nekada su naraštaji naše mladeži birali pedagoški smjer i hrvatski jezik, a danas...

– Nekada kada smo imali više razreda, mnogo više djece, primali smo na praksu i studente iz Baje i Szombathelya, dolazili su nam hospitirati i predavati. Sigurna sam da i sad ima mnogo mladih, a ako se tako poveća broj sati, onda sam sigurna da će naša ravnateljica i to riješiti – zaključuje optimistično nastavnica hrvatskoga jezika.

Stipan Balatinac

Poziv na VII. Narodnosni filmski festival

Organizacijski odbor VII. Narodnosnog filmskog festivala u Mađarskoj poziva sve zainteresirane da sudjeluju na Festivalu 27. travnja 2012. u budimpeštanskom Kinu Uránia. Cilj je Festivala populariziranje narodnosnih tema iz Mađarske. Natjecati se mogu narodnosna uredništva javnih glasila, odnosno televizije koje obrađuju narodnosne teme u našoj zemlji, autori narodnosnih tema kod komercijalnih televizija, mjesne ili gradske televizije, neovisni autori s filmovima nastalim poslije 1. siječnja 2010. Autor može poslati najviše tri autorska djela u kategorijama: dokumentarac, poučni film, eksperimentalni film i dokumentarno-igrani film. Tročlano stručno povjerenstvo vrednovat će filmove i izabrati djela koja će se prikazati na Festivalu. Natjecati se može s filmovima koji su snimljeni na Betu, na digitalni nosač ili filmom od 35 mm. Djela ne smiju biti duža od 90 minuta. Jezik filmova, po mogućnosti, neka bude narodnosni, i to s mađarskim titlovanjem. Rok prijave za Festival je 22. ožujka 2012. Adresa: Kárpát-medencei Műhely Alapítvány, 7624 Pécs, Bartók B. u. 24. Prijave se mogu slati i e-mailom na adresu: info@nemzetisegi-filmszemle.com.

KAPOŠVAR – Zemaljsko društvo mađarsko-hrvatskog prijateljstva saziva svoje članstvo na redovitu skupštinu 24. ožujka, s početkom u 14. sati u prostoriji udruge (Ulica Szent Imre 14.). Za skupštinu je zakazan sljedeći dnevni red: godišnje izvješće o prošlogodišnjem radu, financijsko izvješće o 2011. g., odluka o pristiglim molbama za ućlanjenje, donošenje odluke o isključivanju iz udruge (zatvoreni dio), plan rada za 2012. godinu, financijski plan za 2012. godinu. Ne bude li kvoruma, Društvo će na istome mjestu zasjedati pola sata polije. Predsjednik organizacije Marko Kovač moli članstvo ako će pribivati na skupštini, neka to javi do 21. veljače 2012. na e-mail adresu: omhbt.zdmhp@indamail.hu ili na telefon 0036 30 8243 763.

SUMARTON – Udruga prijatelja vina u Sumartonu, 9. ožujka priredila je izložbu vina za vinare iz okolice. Rezultati će se objaviti 24. ožujka u domu kulture, s početkom u 18.30 sati u okviru svečanog programa.

MOHAČ – Kao što se već uobičajilo svakog trećeg petka, 16. ožujka priređuje se redovita mjesečna plesačnica u Čitaonici mohačkih Šokaca, s početkom u 20 sati. Svira sastav „Orašje”.

TRAJŠTOF – Znanstveni institut Gradišćanskih Hrvatov Vas srdačno poziva 23. marcu, u petak na predavanje «Pučko kazalište Hrvata u Gradišću» dr. Anđelke Tutek, bivše lektorice na Odsjeku za kroatistiku u Sambotelu. Predavanje se začme u 18.30 uri u Socijalnom centru Trajštofa. Uvodne riječi pripadaju dr. Nikoli Benciću. Na priredbi sudjeluju još člani kazališne grupe Živo srebro. Potom ZIGH poziva na mali bife.

Godišnjak za znanstvena istraživanja ZKVH

U Pečuhu, u organizaciji Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj održana je književna tribina i predstavljanje drugog broja Godišnjaka za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice

Stjepan Blažetin i Tomislav Žigmanov

Drugi po redu Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata predstavljen je 28. veljače u Pečuhu na književnoj tribini koju je organizirao Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, u Hrvatskome klubu „August Šenoa”. Godišnjak su predstavili glavni i odgovorni urednik i ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov, te domaćin, ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj Stjepan Blažetin.

Riječ je o serijskom izdanju koji prati sva bitna suvremena društvena i kulturna pitanja vezana uza život vojvođanskih Hrvata. Predstavljanje Godišnjaka izazvalo je veliko zanimanje, a nazočili su mu i generalna konzulica Ljiljana Pancirov te predsjednik HDS-a Mišo Hepp.

Predstavljanje Godišnjaka dio je aktivnosti redovite suradnje dvaju Zavoda na planu međusobne razmjene publikacija i proizvoda za koje je javnost zainteresirana. Poznato je kako su dva Zavoda nedavno, u siječnju, potpisali sporazum o međusobnoj suradnji koji, među ostalim, pretpostavlja i ovakvu vrstu javnog prikaza proizvoda rada Zavoda. Dogovoreno je kako će se dio izdanja Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj tijekom ožujka predstaviti u Subotici. Dakle nastavlja se projekt suradnje dvaju Zavoda koji se bave znanstvenom problematikom Hrvata, jedan u Srbiji, drugi u Mađarskoj.

Kako kaže Tomislav Žigmanov, ravnatelj Zavoda za kulturu Hrvata u Vojvodini, dio kulturne baštine bačkih Hrvata zajednička je baština, baština hrvatske zajednice i u Mađarskoj i Srbiji. „Ne treba zaboraviti da smo do 1918. godine živjeli na istom državnom teritoriju i jedan dio naše kulturne baštine jeste zajednički. Prije svega to je franjevačka pismenost, tj. ona kulturna baština vezana uz djelovanje franjevaca u 18. i prvoj polovici 19. stoljeća. Sigurno je da ćemo planski raditi na objedinjavanju naših napora

kako bi se naša kulturna baština, povijest i tradicija što bolje tematizirala i na suvremen način elaborirala i predstavila.” U jednom zajedničkom djelovanju moguće je polučiti više rezultata, naglašava Tomislav Žigmanov.

Drugi broj Godišnjaka za znanstvena istraživanja objavljen početkom 2011. godine na 376 stranica donosi 12 znanstvenih i stručnih radova s temama koje se odnose na različita motrišta društvenog života Hrvata u Vojvodini i svi su osim jednoga objavljeni prvi put. Sadržaj Godišnjaka podijeljen je u osam cjelina prema znanstvenim disciplinama, društvenim i humanističkim znanostima koje su važne za očuvanje i razvoj nacionalne svijesti – povijest, jezikoslovlje, etnologija, demografija, sociologija, kulturologija, filozofija i sl. Predstavljena je ravnomjerno subetnička raznolikost Hrvata u Vojvodini i njihova teritorijalna raspodijeljenost. Godišnjak sadrži tekstove i o bunjevačkim i srijemskim Hrvatima, ali tematizira Hrvate u Vojvodini i kao cjelinu.

U njemu su svoje mjesto, među ostalima, našli i radovi dr. sc. Slavena Bačića „Nacionalno-integracijski procesi Bunjevaca u Bačkoj i ugarskom Podunavlju” i dr. sc. Petra Vukovića „Kako skrbiti za hrvatski jezik u Vojvodini”. Uz već afirmirane znanstvenike, u časopisu se pojavljuju i mladi znanstvenici iz raznih područja – povijesti, sociologije, politologije, jezikoslovlja, antropologije i drugih, koje međusobno spaja zajednička tema kulturne samosvijesti vojvođanskih Hrvata. Izdavanje Godišnjaka omogućava vojvođanskim Hrvatima organizirano odupiranje političkoj i društvenoj marginalizaciji, smatra Tomislav Žigmanov. On dodaje kako je uvjeren da na ovaj način u prostoru kulturnih praksi vojvođanskih Hrvata područje znanosti postaje ne samo vidljivije nego dobiva vlastitu čvršću profilaciju.

bpb

PEČUH – Redovita mjesečna misa na hrvatskom jeziku bit će 18. ožujka u crkvi Svete Elizabete u pečuškom Kertvarošu. Služit će je župnik spomenute crkve Franjo Pavleković, a pjevat će Ženski pjevački zbor Augusta Šenoa. Nakon mise predavanje će održati dr. Ildiko Gregeš pod naslovom Odnos između Boga i čovjeka.

PEČUH – U Hrvatskoj školi Miroslava Krležu 19. ožujka u 14 sati u auli Hrvatske škole otvara se izložba fotografija Đakovački vezovi u objektivu Josipa Šerija, fotoreportera Glasa Slavonije. Šeri se već osam godina profesionalno bavi fotografijom. Majstor novinske fotografije kaže kako dobra novinska fotografija mora zadovoljiti i tehničku i sadržajnu stranu fotografije, zaključujući kako sve ono što ne stane u tekst, mora pokriti fotografija jer ona odista govori tisuću riječi. Izložbu u sklopu Tjedna hrvatskoga jezika, otvara njena ekselencija Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu.

KOLJNOF, BUŠEVEC – Pred kratkim smo vas izvjestili, kako je u koljnofskoj Dvojezičnoj školi pokrenut specijalni program, škola hrvatskoga jezika, uz pomoć matične zemlje. Vukovinska centralna škola, kamo pripada i buševečka, partnerska škola Koljnofa, je s direktorom Krešimirom Matašinom omogućila prošli misec dvim učiteljicama hrvatskoga jezika da četire tajeodne dugo gostuju u Koljnofu, ter podučavaju dicu u našoj školi. Brzo je došlo vrime do drugoga koraka u toj školi, znači, 19. marcijuša, u pondiljak cijeli 4. razred iz Koljnofa putuje u Buševac. Učiteljice, školari će tajeodan dan sudjelovati u tamošnjoj školskoj nastavi i bit će smješćeni kod hrvatskih familijov. Domaćini su za goste pripravili i bogate izlete, posjete na zanimljivi mjesti, muzeji. Škola hrvatskoga jezika po istom scenariju će se odvijati svako protulice u Koljnofu, potom pak u Buševcu.

Trenutak za pjesmu

Tomislav Marijan Bilosnić

Kuća samoće

U kući moje samoće
nevidljiv je tavan
U kući moje samoće
tišina se skriva u podrumu
U kući moje samoće
soba je do koje ne dopire svjetlost
U kući moje samoće
vrt je u kojemu se ne možemo sresti
U kući moje samoće
nepoznati fosil živi

Iz naše prošlosti

Hrvati sjeverno od Balatona!

„Raštrkali smo se ko stado isprid kurjakova” – govorahu moji stari suseljni kada je bilo riječi o Hrvatima koji obitavaju i u međusobno udaljenim krajevima. Doista je tako, ta ima nas, odnosno bilo nas je posvuda po panonskim prostorima. Da je naših sunarodnjaka bilo južno od Balatona (ili Balatina, kako smo ga nekoć zvali), opće je poznato. Međutim matične knjige katoličkih župa bje-lodano potvrđuju da je naš živalj utočište našao i sjeverno od spomenutog jezera, u Vesprimskoj županiji.

U sjevernom dijelu te županije, u dolini potoka Tapolce (< slav. *toplice*) prostire se grad Pápa, nekadašnje tvrđavno naselje koje je zbog svoje razmjernosti sigurnosti privuklo i mnoštvo izbjeglica s juga, tako i Hrvate koji su se ovamo sklanjali od turskih osvajača. Taj je grad već 1597. g. oslobođen od Turaka. Godine 1638. dolaze ovamo pavlini (naš ih je narod zbog boje njihove odore zvao „bijeli fratri”) koji utemeljuju katoličku župu i gimnaziju te prvi u županiji vode matične knjige. Zahvaljujući tome doznajemo da već u prvoj polovici 17. stoljeća tu stanuju i Hrvati, prezimena kojih su: Adamović, Banović, Brđac (Berdacs), Bajković, Balašić, Blažetić (Blasetics), Burić, Dum(n)janović, Dumnenović, Fabijanić, Fujmović, Hrdavić (Hyergyavich, Hierygianich), Hergović (Hérgovich), Horvat, Jaković, Jambrek, Janković, Karinčić (Karinchich), Klimović (Hlimovics), Križenić, Matarović (?), Mihalić, Murarić, Paličović, Palović, Pečtečić (Pecstéchics), Perović, Pinterić, Radić, Roljani(ć), Stankić, Sumorković, Svilković, Šimonković, Urbanić, Vojvoda, Zaninović, Zorko.

Prapostojbinu nositelja ovih prezimena, zbog učestalih unutarhrvatskih selidaba, teško bi bilo otkriti. Po svemu sudeći, riječ je i o štokavcima i kajkavcima (Jambrek, Mihalić).

Nositelja nekih prezimena bilo je više, stoga ih poistovjećuju predznacima: Zabregi Horvat (< zagrebi – zagrebački), čizmar Horvat), obučar Pečtečić. Premda je jezik matičnih knjiga latinski, nalazimo i zapis *mati Stanislava* (Mati Stanislawa), što upućuje na hrvatskog matičara.

Imao sam prilike zaviriti i u matične knjige vođene u 19. st. nekih naselja koja se nalaze bliže sjevernoj obali jezera Balatona. Tako u *Szigligetu* čitam prezimena Dervanić, Lakić, Lipić, Lukača, Milanković, Novak, Panko, Polgarić, Šoštar; u *Badacsonytördemicu* (ime mu potječe od slavenske riječi tvrdomest, utvrđeno mjesto) Holić, Hrastović, Janković, Lakić, Majstrić, Milković, Pauković, Vidak; u *Nemesgulácsu* (etimolozi mu ime izvode od naše riječi *golač*) Budović, D(a)rvalić, Eredić, Golobar, Guzmić, Kudomrak, Lepoša, Lutar, Mašalić, Možolić,

Murarić, Rakić, Satović, Segedić, Tančić, Ternjak, Vlašić; u *Balatonfüredu* Brodanović, Grošić, Janadić, Maradić, Matković, Sirotić, u *Paloznaku* (< slav. *polaznik*) Kraščević, Marković, Marović, Matušić, Paulović, Stojević.

Prema prof. Stjepanu Krpanu (1922–1995) u župnoj spomenici svetišta Marije Bistrice zapisano je da su Hrvati iz dalekog Sümega tijekom prve polovice 18. stoljeća redovito dolazili u spomenuto marijansko hodočastilište.

Dakle predstoji nam potanko istraživanje pisanih dokazala o našim sunarodnjacima u Vesprimskoj županiji.

Živko Mandić

ZAGREB – Kako je 10. ožujka u Zagrebu na misnom slavlju u povodu 10. godišnjice smrti kardinala Franje Kuharića objavio zagrebački nadbiskup Josip Bozanić, pokrenut je postupak za proglašenje blaženim. Nakon biskupijskog procesa i prikupljanja dokaza, koji će trajati najmanje dvije godine, materijali će biti poslani u vatikansku kongregaciju za kauze. Završni čin proglašenja obavlja Sveti Otac. Omiljeni hrvatski kardinal Kuharić prvi je zagrebački nadbiskup i kardinal koji je u svome mandatu dočeka- kao slobodnu i demokratsku hrvatsku državu. Bio je istinski domoljub, ali i kritičan prema vlastima kada su zanemarivale prava čovjeka. Grob kardinala Kuharića nalazi se u zagrebačkoj katedrali, iza sarkofaga Alojzija Stepinca.

Iz povijesti Hrvatskoga glasnika

Manjine izradile prijedloge za parlamentarno zastupstvo

Manjine su izradile jedinstveno stajalište za rješavanje svoga parlamentarnog zastupstva, što je pravobranitelj (ombudsman) Kállai predao Vladi. Prijedlozima se regulira postavljanje kandidata, izborni postupak i tijek glasovanja.

(...)
Prema izrađenome planu s pravom na biranje i izbor imali bi oni članovi manjinskih zajednica koji imaju biračko pravo i navedeni su na manjinsko- me biračkom popisu sastavljenom u te svrhe. Imenik bi bio objavljen javnosti, a odbor za sastavljanje biračkog popisa imao bi pravo ocijeniti je li prijavljena osoba član manjinske zajednice. Na taj bi se način moglo izbjeći da se registri- ra bez stvarnog identiteta radi zlorabe biračko- ga prava. Po riječima manjinskoga pravobranite- lja, liste bi mogle postaviti manjinske udruge (stranke), za to je potrebna vlastoručnim potpi- som ovjerena preporuka deset posto birača s biračkog popisa, ali najmanje 500 birača. Za svaku pojedinu manjinu izborni okrug bila bi cijela zemlja s obzirom na to da 13 nacionalnih i etni- čkih manjina živi raspršeno. Prema obavijesti manjinskoga pravobranitelja, birači uzeti na bira- čki popis (imenik), osim glasovanja na pojedina- čnog kandidata, mogli bi glasovati ili na manjin- sku listu, ili na područnu stranačku listu. Ma- njinski birači raspolažu s dva glasa, dakle moraju se odlučiti žele li podupirati da do mandata dođe kandidat manjinske liste ili stranački kandidat područne liste. Na manjinsku listu može glasova- ti samo birač koji je na manjinskom biračkom popisu. Manjinski birač pak može odlučiti i tako da neće glasovati na manjinsku listu, nego na područnu. Sukladno tome može preuzeti glasački listić za manjinsku ili područnu listu. Manjinski birač svoje političke preferencije može izraziti gla- sovanjem na kandidata pojedinačnoga biračkog okruga. Dakle, pravo na slobodno izražavanje svojega političkog uvjerenja neće biti okrnjeno ni onda ako glasuje na manjinsku listu, i tako neće moći podupirati područnu stranačku listu – obja- snio je Ernő Kállai.

(...)

Izvor: MTI
(Hrvatski glasnik, 2008/12)

Bogatstvo...

Koljnofska školska slika iz 1950-ih ljet, s učiteljicom Kornelijom Kramer

Čikerija**Članovi KUD-a „Rokoko” prednjače u očuvanju i njegovanju kulture i običaja bunjevačkih Hrvata****Ponovno uspješna najveća godišnja priredba – Bunjevačko prelo****Prelo kupi...**

U suorganizaciji mjesne Hrvatske samouprave i KUD-a „Rokoko”, 18. veljače priređeno je već tradicionalno bunjevačko prelo i u Čikeriji. U prekrasno uređenoj i okićenoj velikoj dvorani Doma sela, kao i uvijek ispunjenoj do posljednjeg mjesta, Prelo je otvoreno s najpoznatijom preljskom pjesmom Nikole Kujundžića „Kolo igra, tamburica svira”, koju su na pozornici, i ispred nje, zajedno izveli brojni sudionici prigodnoga kulturnog programa domaćih i gostujućih izvođača, od najmlađih, polaznika vrtića, do odraslih, u izvornoj bunjevačkoj nošnji, a pjesmi se priključio i dio okupljenih.

Program su s bunjevačkim dječjim igrama, pjesmama i plesovima otvorili članovi hrvatske skupine mjesnog vrtića, a pripremile su ih odgojiteljice Kata Vizin i Timea Matoš Zomborac. U ime domaćina i organizatora predsjednik Hrvatske samouprave Miloš Pijuković pozdravio je okupljene sudionike, među njima posebno goste iz Subotice i Tavankuta, te iz okolnih naselja, Aljmaša, Bikića, Kaćmara, Tompe i drugih, naglašujući uz ostalo kako Hrvatska samouprava od svog utemeljenja nastoji očuvati ovu tradicionalnu godišnju zabavu, jer „prelo kupi”. Ujedno je zahvalio mjesnoj samoupravi naselja na pruženoj pomoći, te svima onima koji su pomagali u organizaciji, te pridonijeli uspjehu Prelo. U prigodnom programu nastupile su još gostujuća dječja skupina dječice iz vrtića i učenika te omladinska skupina Hrvatskoga kulturnog centra „Bunjevačko kolo” iz Subotice s pletom bunjevačkih igara, plesova i pjesama, dječja i izvorna omladinska skupina domaćega KUD-a „Rokoko” s međimurskim odnosno s bunjevačkim plesovima i pjesmama, a uvježbali su ih Zita Ostrogonac i István Szendi. Nakon poziva na zajedničko kolo, u nastavku ove večeri, ili noći, za dobro raspoloženje pobrinuo se orkestar „Orašje” iz Vršende odnosno Mohača, koji već godinama redovito svira u Čikeriji.

Predsjednik Hrvatske samouprave Miloš Pijuković (prvi zdesna) zahvalio je gostima iz Subotice, do njega Ružica Šimić, članica IO HKC Bunjevačko kolo

Aktivnosti Hrvatske samouprave i KUD-a „Rokoko”

Na prvoj, najvećoj godišnjoj priredbi Hrvatske samouprave i KUD-a „Rokoko” u Čikeriji, o Prelu, ali i o aktivnostima hrvatske zajednice, te lanjskim priredbama i planovima upitali smo predsjednika hrvatske samouprave. Premda se već nekoliko godina hrvatski u školi predaje samo u okviru kružoka, očuvanje i njegovanje kulture te običaja Hrvatska samouprava i kulturno-umjetničko društvo nastoje osigurati kroza svoje aktivnosti i programe. Tako Miloš Pijuković, među priredbama proteklog razdoblja, prije svega ističe Dječji tabor folklor, običaja i bačvanske bunjevačke kuhinje, koji je u trajanju od tjedan dana organiziran lani uljeto na jednom imanju blizu Čikerije, ali i druge susrete.

– Ujesen prošle godine okupili smo KUD-ove iz Čikerije i okolnih naselja, Kaćmara, Aljmaša, Tompe i Sentivana. Prvi put smo organizirali takav susret zato da se bolje upoznamo, tko, gdje, što i kako radi. Bilo je i

plesa uz orkestar „Orašje”, a svako društvo je i kuhalo nešto, kuhao se bačvanski bunjevački, ali i mohački šokački grah. Bilo je vrlo uspješno, ako bog da, ove godine ćemo opet organizirati takav susret.

Dakle počeli smo nešto novo, a sigurno ćemo to proširiti na kulturni program, na binu, jer nismo htjeli odmah naveliko, s vremenom ćemo i to ostvariti. Naravno, i lani smo godinu počeli s Prelom, a bilo je i nekih manjih stvari. Ne možemo se tužiti ni na novčanu potporu (čikerijska Hrvatska samouprava lani je dobila 1 751 000 forinta potpore prema obavljenim javnim zadaćama, op. a.), jer smo lani dobili dosta lijepu svotu novca, što nas je malo i iznenadilo, a odgovornost je kako to korisno raspodijeliti, potrošiti. To ćemo nastaviti i ove godine. Što se tiče očuvanja i njegovanja tradicije, folklor, tu svakako KUD „Rokoko” ima važnu ulogu. Nakon obilježavanja 25. obljetnice, kako-tako, kao i kod svakog amaterskog društva, neki dođu, neki odu, s više naraštaja pokušavamo raditi, posebno s djecom. Zato pripre-

Članovi hrvatske skupine mjesnog vrtića

Članovi reprezentativne grupe HKC „Bunjevačko kolo” iz Subotice

Dječja skupina KUD-a „Rokoko” iz Čikerije

Članovi domaćeg KUD-a „Rokoko”

mamo dječji tabor, lani nam je u tome pomogao i Jozo Szávai, umjetnički voditelj pečuskoga KUD-a „Tanac”. Pokušat ćemo to nastaviti, a zatim i obilježiti 30. obljetnicu društva – reče nam uz ostalo Miloš Pijuković. – Prelo je bunjevačka tradicija koju Hrvatska samouprava od utemeljenja nastoji očuvati, a uvijek su to nezaboravne godišnje zabave.

Tamo negdje šezdestih godina prošlog stoljeća počeli smo redovito organizirati prela u Čikeriji. Zahvaljujući tome, kad više, kad manje, očuvano je do danas. To je naša obaveza. Članovi KUD-a «Rokoko» prednjače u tome jer, kako i pjesma kaže, «prelo kupi», a tu nas večeras ima i onih koji su prije pedesetak godina bili pokretači svega. Mnogo je posla oko toga, ali je svaki novi uspjeh ulaganje u budućnost, i za organizatora i za goste. Svakako Hrvatska je samouprava nositelj ideje i organizacije, daje i financijsko zaleđe i ljudske resurse. Naše članice dr. Žuža Faragó, Zita Ostrogonac, Jagica Pertić Prčić, svaka na svoj način, pa čak i oni bivši članovi Samouprave, i oni su tu, i daju svoj doprinos.

Prekogranična suradnja, gosti iz Subotice

Ružica Šimić, predsjednica Izvršnog odbora Hrvatski kulturni centar „Bunjevačko kolo” iz Subotice, ukratko nam reče kako je gostovanje ostvareno zahvaljujući dr. Žuži Faragó,

Zajedničko veliko kolo sudionika programa i gostiju Prelo

zastupnici Hrvatske samouprave, koja redovito dovodi svoju kćerku u HKC već 2–3 godine na dječje probe. Budući da su za Božić imali svoj godišnji koncert, na kojemu je i njezina mala nastupila, ona ih je pozvala da bi mogli nastupiti na Prelu, što su oni vrlo rado prihvatili.

– Hrvatski kulturni centar „Bunjevačko kolo” utemeljen je prije 42 godine, onda pod nazivom HKUD, pa je nakon 1971. uzet hrvatski predznak, da bi mu bio vraćen 1991. godine. Društvo ima više sekcija, folklorna je, dakako, najbrojnija jer je i najatraktivnija, zatim likovna sekcija koja okuplja dosta ljudi, slikara. Imali smo i sekciju šlinga koja sada

ne radi zbog zime. Imamo i glazbenu sekciju. Obično se prakticira da imamo jedan veliki domaći godišnji koncert, a putovanja je posljednjih godina, zaista, bilo mnogo. Nismo nastupili u svim zemljama Europe, ali u 70 posto sigurno. Lani smo gostovali i u Kanadi, a redovito nastupamo i u Hrvatskoj i Mađarskoj. Solidno je zanimanje za folklor jer u Subotici ima 4–5 folklornih društava. Sada ova naša reprezentativna grupa ima pedesetak, u srednjoj, pripremnjoj i u dječjoj imamo po 30 članova. Koristim se prigodom da zahvalim našim domaćinima na srdačnom prijemu, a publika je svojim pljeskanjem rekla sve.

Stipan Balatinac

Članovi domaćeg KUD-a „Rokoko”(naprijed zdesna) i drugi sudionici zajedno su otpjevali Kolo igra, tamburica svira

Dio članova domaćeg KUD-a „Rokoko”

Iz tiska...

Reakcije nadležnog ministarstva na kritike (nacrt) Zakona o narodnostima

Zakon o pravima narodnosti (br. CLXXIX) Mađarski je parlament prihvatio potkraj prošle, a stupio je na snagu 1. siječnja 2012. godine. U tijeku konzultacija oko zakonske norme, u koji su bile uključeni i politički predstavnici manjina (lani u svibnju potpisali su i ugovor o Strateškom partnerstvu s Ministarstvom javne uprave i pravosuđa) i oko samoga teksta nacrtu Zakona bilo je više izjava političkih predstavnika manjina koji su naglašavali kako njihovi prijedlozi nisu ušli u tekst nacrtu Zakona te izražavali svoje nezadovoljstvo pojedinim predloženim zakonskim rješenjima.

Ovih je dana tjednik Srba u Mađarskoj (broj od 1. ožujka 2012. g.) objavio pismo koje je uredništvu uputio zamjenik državno tajnika za narodnosti i civilne veze Ministarstva javne uprave i pravosuđa Csaba Latorcai kao reakciju na napis „Samoupravnom sistemu preti sunovrat” objavljenom u Srpskim nedeljnim novinama 15. prosinca 2011. godine u kojem se dužnosnici srpske zajednice u Mađarskoj osvrću na odredbe nacrtu zakonskih odredaba. Zamjenik državnog tajnika u pismu naglašava kako se izrečene kritike u mnogim slučajevima bitno razlikuju od onih koje je međudobno prihvatio Mađarski parlament u Zakonu o pravima narodnosti, te kako izrečene kritike sadrže mnoge nepreciznosti te upućuje pismo uredništvu poradi potpunijih informacija čitateljima.

Osvrćući se na tvrdnju kako je „Način manjinskih izbora nepoznat”, Latorcai kaže kako Zakon o pravima narodnosti sadrži isključivo materijalna pravna pravila za izbor članova narodnosnih samouprava, jer ih regulira posebni zakon. U skladu s time od 2005. do sljedećih izbora na snazi je XII/A poglavlje zakona „C” o izborima iz 1977. godine. Novi zakon o izbornim pravilima, koji je u pripremi, imat će za cilj regulirati pitanje izbornog tijeka na idućim općim izborima za narodnosne samouprave.

Reagirajući na tvrdnju „Nije poznato kakvim će pravima raspolagati samouprave na polju manjinskoga obrazovanja, što će biti s pravom suglasnosti”, Latorcai kaže: kako Zakon posvećuje posebno poglavlje pravima na polju obrazovanja, kulture i medija. Navodi i pojedine odredbe koje pripadaju podnaslovu o samoupravljanju narodnosti na polju obrazovanja: osiguravanje pojedinačnog i kolektivnog prava uporabe materinskoga jezika na polju obrazovanja (podjednako i s organizacijske i financijske strane). Nadalje Zakon deklarira kako u javnom i visokoškolskom obrazovanju treba ostvariti odgovarajuće odgojne i obrazovne interese kulturne autonomije narodnosti, utvrđuje pravo na ute-

meljenje ustanova, preuzimanje..., proširuje krug onih slučajeva kada poticajem državnih samouprava obvezatno je njima predati pravo vlasništva nad ustanovom, deklarira da kada je riječ o državnim samoupravama, narodnosno se obrazovanje odvija na isti način kao i kod vjerskih ustanova. Nadalje zakon na polju obrazovanja i kulture definira posebnim pravnim propisom zajamčena pravila osiguravanja prava suglasnosti i davanja mišljenja, a možebitni će se sporovi rješavati u izvanrednom izvansudskom postupku.

Reagirajući na tvrdnju „Kako funkcioniranje manjinskih medija” u usporedbi s ranijim propisima koji nisu sadržavali suštinske pravne propise o narodnosnim medijima, Latorcai po napisu objavljenom u Srpskim nedeljnim novinama kaže kako novi Zakon o narodnostima u posebnom podnaslovu posebno regulira prava vezana za medijske sadržaje i medijske usluge, utvrđuje kako narodnosti imaju pravo na slobodan pristup i daljnju distribuciju informacija na vlastitome materinskom jeziku. Zakon nadalje utvrđuje kako javni medijski servisi u Mađarskoj pripremaju radio i audiovizualne programe na jezicima narodnosti i emitiraju ih na jezicima narodnosti, te kako u rad Odbora javnog servisa, kao društvenoga nadzornog tijela, treba uključiti i državne narodnosne samouprave.

Osvrćući se na tvrdnju „Propisi koji se odnose na zastupstvo u Parlamentu, dijele manjine na prvorazredne i drugorazredne”, Latorcai kaže kako je Mađarski parlament istodobno s prihvaćanjem Zakona o narodnostima prihvatio i Zakon o izboru zastupnika u Parlament (broj CCIII) kojim se priznaje kako su narodnosti u Mađarskoj državno-pravni element i da im je Temeljnim zakonom osigurano pravo sudjelovanja u radu Parlamenta te kako se žele osigurati uvjeti za to. Zakon određuje takozvanu kvotu s povlasticama, pomoću koje narodnosni zastupnik može ući u Parlament sa četvrtinom broja glasova koji je inače potreban za ulazak jednog zastupnika u Parlament. Nadalje državne narodnosne samouprave imat će istaknutu ulogu prigodom parlamentarnih izbora jer će one, njihova tijela, moći isticati izborne liste na kojima mogu biti kandidati koji se nalaze i na biračkom popisu dane narodnosti. Za isticanje izborne liste potrebna je preporuka najmanje 1% od broja birača na narodnosnome biračkom popisu, ali najmanje 1500 preporuka. Ako predstavnik neke manjine ne uđe u Parlament po povlaštenom sustavu, Zakon omogućuje delegiranje glasnogovornika za danu zajednicu. Glasnogovornik može biti onaj kandidat koji je na narodnosnoj listi državne samouprave izbio prvo mjesto.

Pripremila: bpb

Pečuški turistički sajam

Jedan od popularnijih i po veličini i broju posjetitelja većih regionalnih turističkih sajmova jest i onaj pečuški, koji se tradicionalno svake godine održava drugoga vikenda u ožujku. Tako je bilo i ove godine od 9. do 11. ožujka, kada se u Športskoj dvorani «Dezső Lauber» našla na jednome mjestu bogata turistička ponuda inozemnih i tuzemnih turističkih djelatnika. Već godinama sajam organiziraju Pečuška trgovačka i gospodarska komora i Fair-Expo d. o. o. Ovogodišnji je bio 17. u nizu sajmova koji je u središtu pozornosti imao ekoturizam. Na sajmu se na izložbenom štandu predstavila zadarsko-šibenska turistička regija čije je izaslanstvo vodio turistički djelatnik s otoka Paga Slavko Pernar, te voditelj budimpeštanskog predstavništva Hrvatske turističke zajednice Marin Skenderović. Na spomenutom izložbenom prostoru velika pozornost bila je posvećena turističkoj ponudi otoka Paga i grada Paga, posebice Pansionu Zavičaj, turističkom objektu u vlasništvu Hrvatske državne samouprave. Upravitelj objekta Tibor Radić predstavio je ovogodišnju ponudu znatizeljnicima koji biraju ljetna odredišta. Sajam je otvorio pečuški gradonačelnik Zsolt Páva, a otvaranju su nazočili generalna konzulica Ljiljana Pancirov i predsjednik HDS-a Mišo Hepp.

Državni tabor hrvatskoga jezika i kulture u Vlašićima na otoku Pagu

Hrvatska državna samouprava poziva sve dvojezične hrvatske škole i škole u kojima se hrvatski predaje kao predmet da prijave svoje učenike 5–8. razreda za sudjelovanje u Državni tabor hrvatskoga jezika i kulture u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj na otoku Pagu u Vlašićima, u trajanju od 24. lipnja do 1. srpnja 2012. (7 dana), i od 1. do 8. srpnja 2012. (7 dana). Dva će tabora biti samo u onda ako bude dovoljno prijavljenih učenika. Cijena boravka za učenike: udio u troškovima tabora, smještaj, prehrana 20.000 Ft/osoba + 150 kuna cijena izleta. Prijaviti se možete kod svojih nastavnika. Prijave primamo preko škola. Prijavnicu treba ispuniti i poslati škola. Rok je prijave do 31. ožujka 2012.

U Sepetniku dvanaestero uče hrvatski jezik

Zahvaljujući hrvatskoj samoupravi i vodstvu mjesne osnovne škole, u Sepetniku se ostvaruje učenje hrvatskoga jezika u okviru kružoka. Dvanaestero učenika od prvog do osmog razreda s pomoću učiteljice Katice Rodek Salai uči hrvatski jezik.

Polaznici hrvatskoga kružoka s učiteljicom Katicom Salai

Narodnosna samouprava u Sepetniku u suradnji s mjesnom odgojno-obrazovnom ustanovom već nekoliko godina organizira i materijalno potpomaže podučavanje hrvatskoga jezika. Unatoč tomu što je sepetnička škola narodnosna ustanova s predmetnom nastavom njemačkoga jezika, i bivša ravnateljica, a i sadašnji ravnatelj Csaba Benkő s radošću su prihvatili poticaj hrvatske samouprave o podučavanju hrvatskoga jezika. Svake se godine prijavi oko petnaestero djece za učenje hrvatskoga jezika, a ove ih godine ima jedanaestero. Prema riječima učiteljice Katice Salai, gotovo svaki učenik ima neko hrvatsko podrijetlo, naime potomci su roditelja iz hrvatskih naselja, koji su se oženili ili udali u Sepetnik. Predsjednik Zoltan Markač smatra vrlo važnim učenje hrvatskoga jezika, stoga samouprava svake godine odvoji materijalna sredstva u te svrhe. Kako bi djeca bila motivirana u učenju hrvatskoga jezika, samouprava svake godine organizira za njih izlet u Hrvatsku prilikom kojeg se upoznaju s tamošnjim ljepotama, a imaju i priliku isprobati svoje znanje hrvatskoga jezika. Osim toga narodnosna organizacija po svojim mogućnostima uključuje se i u školske programe, svake godine na Sv. Nikolu ili Božić podari djecu, te u kulturni program unese i hrvatske sadržaje. Više je puta priredila nastup folkloriša iz hrvatskih škola, te sumartonskih tamburaša, organizirala je i plesničicu. Mnogima se vrlo sviđjela tamburaška glazba, pa narodnosna samouprava razmišlja o pokretanju tečaja učenja tamburice. Među polaznicima hrvatskoga kružoka ima djevojčaka, koje su članice pjevačkoga zбора, i to im mnogo

Učiteljica s predsjednikom Zoltanom Markačem

pomaže u razumijevanju hrvatskih pjesama. Učiteljica Katica nema lak zadatak, naime na hrvatskom kružoku ima učenika od prvog, koji još i čitati jedva znaju, do osmog razreda, koji već mnogo lakše uče i zahtijevaju sažetije teme. Sve naraštaje uspije uskladiti s komunikacijskim igrama i nastavnim pomagalicama. Prigodom posjeta učenici su se uspjeli saobraćati u najosnovnijim temama, od upoznavanja, opisivanja svoje okolice, predstavljanja obitelji, poznavanja boja, brojeva, godišnjih doba. Svi učenici vole učiti hrvatski jezik, a mnoge motivira upravo posjet Hrvatskoj, gdje se žele sami snalaziti ako treba. Dominik Ferenc Hobó, učenik 1. razreda, već je više puta bio na Jadranskom moru, to mu je bio vrlo velik doživljaj, pa kada mu je mama rekla da bi bilo dobro učiti hrvatski jezik, rado se primio toga. Djed učenice 3. razreda Kiti Amande Tot je Hrvat, pa još katkad govori hrvatski. Kiti rado ga sluša i zapitkuje što kako se kaže na hrvatskome. Nikolet

Kocsis, učenica 5. razreda, voljela bi još više hrvatskih sati, barem četiri sata tjedno, kao što imaju oni koji uče njemački jezik, da bi ga mogla još bolje naučiti. Tamaš Somi sretan je kada može ići prabaki u Pustaru, koja govori hrvatski jezik. Više puta je bio u Hrvatskoj, ali želio bi još ići, jer se ondje jako dobro osjećao. Anastazijina mama, podrijetlom iz Pustare, također govori hrvatski i vrlo je sretna što ga i njezina kći uči. Aleksandra i Žofija također imaju hrvatsko podrijetlo, njihove su prabake Hrvatice, one rado pjevaju u zboru, vole hrvatsku glazbu pa žele bolje naučiti hrvatski. Flora Tot također ima hrvatske korijene, prabaka i djed su joj Hrvati, no Noemi Diki nema hrvatske korijene, ipak, mama joj je htjela da uči hrvatski, jer pokraj hrvatske granice smatra važnim znanje hrvatskoga jezika.

Beta

Dani hrvatskoga jezika

Već se dvadesetak godina u pečuškoj Hrvatskoj školi Miroslava Krležu, u ožujku, u spomen na Deklaraciju o položaju i nazivu hrvatskoga književnoga jezika održava jednodnevna manifestacija s bogatim događanjima pod nazivom Dani hrvatskoga jezika. Ovogodišnji Dani priređuju se od 19. do 23. ožujka. Programi se svakoga dana, izuzev petka, odvijaju u poslijepodnevnom satima, s početkom u 14 sati u školskom predvorju. Tako je u ponedjeljak, s početkom u 14 sati prigodan program učenika 10. razreda, koji je pripremila prof. Janja Živković Mandić, utorak je u znaku školskog natjecanja u kazivanju stihova za niže, više i gimnazijske razrede, srijeda je u znaku predstavljanja narodnih običaja i kulturne baštine rackih Hrvata, programom za čiju su pripremu zaduženi nastavnici Ester Bogardi i Grga Kovač, a istoga je dana i Plesničica sa školskim orkestrom kojim ravna nastavnik Grga Kovač. Četvrtak je u znaku gostiju, nastupaju učenici i profesori budimpeštanskoga HOŠIG-a s programom „Bunjevačko-šokačka večer“, a petak je zadnji dan ovogodišnjih Dana u znaku kazališne predstave Visoka temperatura, koju je s polaznicima dramske sekcije, koju čine gimnazijalci, stanovnici učeničkog doma, pripremila nastavnica Erika Žarac. Nakon toga je svečanost zatvaranja ovogodišnjih Dana hrvatskoga jezika i dodjela nagrada uz kratki prigodan program.

Veliki aplauz prvi put četarskim organizatorom

Sambotelski Hrvatski bal nanovič u punom sjaju

Lani su Nardanci otkrili u Sambotelu novo mjesto, i to Restoran Tóvendéglő, za održavanje tradicionalnoga Hrvatskoga bala u Željeznoj županiji. Ovo je ujedno i najveća hrvatska fešta svih Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj. Ljetos, po prvi put u dugoj povijesti ove zabave, su 18. februara, u subotu, Četarci napriekli ulogu domaćina, i kako se čuje, mogli bi i dupljasto prodati kartov, jednostavno, ako bi bilo više mjesta. Pri vratu restorana, pravi simbol Četarcev, grančica rozmarina je mužem podiljena na dar, a ženam bombon u prekrasno sašijenoj maloj torbici. Da nijedan gost ne stupi žedan u nakinčenu balsku prostoriju zato se je pobrinuo Konrad Feigl, zastupnik Hrvatske samouprave, s kupicom domaćega žganoga. Goste su primali Attila Kratochvill, načelnik sela i Joško Šaller, predsjednik Hrvatske samouprave Gornjega Četara.

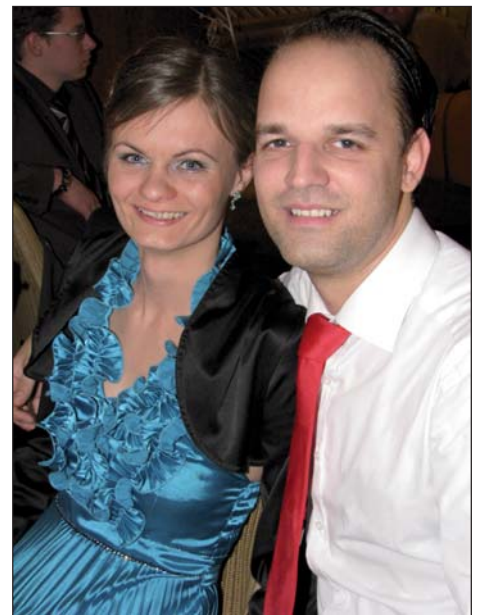
Četarski poglavar, Attila Kratochvill je po hrvatski pozdravio goste, u pozadini zbor Rozmarin

Silvija Malnar, savjetnica Veleposlanstva RH u društvu Joška Šallera, predsjednika Hrvatske samouprave u Gornjem Četaru

Dvojezični program su moderirali člani HKD-a Četarci, Kristina Šaller i Tivadar Čeri, i najprlje je pod hrvatskom i ugarskom zastavom otpjevana himna Gradišćanskih Hrvatov. Med časnim gosti su posebno pozdravljeni Silvija Malnar, savjetnica Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, Bertalan Harangozo, peljač Vladinoga ureda u dotičnoj županiji, Štefan Krizmanić, predsjednik Hrvatske samouprave Željezne županije i Čaba Horvath, predsjednik Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj. Za poz-

dravnimi riči Joška Šallera, je u ime podupirača ovoga bala Hrvatske samouprave Željezne županije, Štefan Krizmanić zaželjio svim gostom dobru zabavu, ne izostavljajući iz svečanoga govora ni političku dozu. Med svimi govorači ipak je najveći aplauz dobio četarski poglavar, Attila Kratochvill ki je suprot ugarskoga podrijetla, cijeli svoj govor preštao na hrvatskom jeziku. Dvojezično pismo Tibora Navracsicsa, zamjenika premijera takaj je preštano, u kom je vrhovni političar Ugarske pozdravio sve Hrvate i pozvao

Sve već mladih imamo opet na ovom balu

je na daljnje očuvanje i gajenje materinske riči ter običajev. Pod peljanjem Rože Pezenhoffer, mišani zbor Rozmarin je gizdavo predstavio domaće jačke, a posebnu ovaciju su zavridili tamburaši Gornjega Četara ki su samo lani začeli guslati, po uputi petroviskoga Jandre Kovača. Oduševljeni svirači, med kimi su najvećimi tancoši mjesne grupe, vrijeda će dojt i do teške odluke, kad bude išlo za to, će li dalje tancati ali muzički pratiti folklorše. Oni su i ovput pokazali Četarski fašnjak, koreografiju Štefana Kolosara, u pratnji prisičkih sviračev. Ni triba sumljati,

Četarski fašnjak je izazvao burni aplauz

Dio četarskih tamburašev

zadnja točka njevoga kulturnoga programa je završena božanjem, fučkanjem i vikanjem publike. Prvi valcer je onda pak spojio četarske tancoše s dotadašnjimi gledateljima. Petrovski Pinka-band na prvom katu nije mirao nikomur, a noge su automatično sprohadjale ritam i pri stoli. U donjem kraju je petroviska Pinkica zakurila prvenstveno mladjoj generaciji, jer to se mora reći da sve više mladih vabi, hvala Bogu, ponovo ov bal. Prijatelji Četarcev, tamburaši, Sad ili nikad iz Hrvatske, mnogoputi su jur zabavljali naše Gradišćance prilikom posjeta u Sisku, tako je bilo samo od sebe razumljivo da će dostati svoj dio i na sambotelskoj fešti. Nismo se razočarali, dičaki nisu samo sa svojom odličnom svirkom ter pjevanjem, nego i izgledom osvajali simpatiju gostov. U polnoći pri izvličenju tombolov jedni gosti su postali još vese-

liji, uglavnom oni, ki su dobili na peldu tortu iz četarske slastičarne Pataki, ali veliku flošu vina u narodnoj nošnji, po ponudi familije Čeri. Najsrćiniji su pak mogli biti četarski Imre Feigl i njegova žena ki su mogli sa sobom zeti dar četarske Samouprave, domaći kino-sistem. Po jur zdavnom običaju i ov bal nije prošao prez specijalnoga tancanja. Prvenstveno ide to za divojke ke dolihitaju cokole, jer zna se, štikle u jutarnji ura dovoljno su jur neugodne. Na zadnjem Hrvatskom balu ovoga mesopusta razlučili smo se od fašenskoga štimunga i od gostoljubivih, vridnih Četarcev, ki su si za ovu perfektu noć i organizaciju zaslužili veliki aplauz i gratulacije u šarenom vrtlogu brojnih poznatih i nepoznatih, ali očividno srićnih Hrvatov.

-Tiho-

Torta iz četarske slastičarne Pataki je usrićila dobitnika na tomboli

PETROVO SELO

– Pred kratkim je izabran Petrovišćan, dr. Viktor Kohut za generalnoga direktora županijske firme VASIVÍZ ZRT (ka stanovništvo na području Željezne županije opskrbljava pitkom vodom, i bavi se otpeljanjem i čišćenjem otpadne vode), sa sjedišćem u Sambotelu. Mladi pravnik iz Petrovoga Sela je diplomirao na Pravnom fakultetu u Segedinu, 2010. ljeta, zatim je zaposlen kod austrijske firme kot asistent, potom pak peljač trgovine. Med zadaćami je imao i obdržavanje kontaktov u Hrvatskoj. Od lani aprila je imenovan u Ministarstvu gospodarstva za voditelja glavnoga odjela. Mladi Petrovišćan trenutačno ispunjuje svoje otkazno vrime u Budimpešti da bi se vrijeda vratio domom u firmu, kade mu desetljeća dugo i otac djela, gdo je i poglavar Petrovoga Sela.

STAZA, GRADIŠĆE

– Vijeće ugarske nacionalne manjine Sisačko-moslavačke županije poziva na centralnu svetačnost 164. obljetnice Ugarske revolucije 1848., 17. marcijuša u subotu pri rodnoj hiži jedne od najznačajnijih ličnosti ugarske revolucije, generala Ivana Damjanića srpskoga podrijetla, u naselju Staza. Program počinje u 12 uri s polaganjem spomin-vijenec kod Damjanićeve rodne kuće, potom goste pozivaju na posjete različitih društava domaćini. U 13.30 uri slijedu svečani govori, a 13.45 uri će se odvijati diskusija pri okruglom stolu na temu „Ivan Damjanić ter Ugarska revolucija 1848.” Glavni predavači su Milan Lovrić, novinar i autor knjige o životu Ivana Damjanića, ter János Andócsi, učitelj povijesti iz Osijeka. Na svečevanje su pozivnicu dostali i zastupnici Hrvatske samouprave Željezne županije.

ŠENKOVEC, PETROVO SELO

– Dobrovoljno vatrogasno društvo u Šenkovcu 17. marcijuša, u subotu svečuje 60. obljetnicu svojega postojanja. Na veliki jubilej su pravoda pozvani i petrovski prijatelji, Viktor Kohut, načelnik Petrovoga Sela ter predstavnici Dobrovoljnoga ognjogasnoga društva, s kimi su Šenkovljani od 2008. ljeta u kontaktu. Svečana skupščina počinje u 17 uri, a uz Petrovišćane su pozvani i ognjogasci iz Staroga Petrovoga Sela ter Dubravice. S ovimi jedinicami takaj uspješno sudjeluju junaki ognja iz Pinčene doline.

Načelnici protiv načelnika

U organizaciji kapošvarske Hrvatske samouprave, 24. veljače u Somogyjadu priredena je međunarodna prijateljska nogometna utakmica između načelnika i članka prijateljskih naselja Šomođske županije te Koprivničko-križevačke i Bjelovarsko-bilogorske županije.

Nogometne momčadi iz Hrvatske i Mađarske

Kapošvarska je Hrvatska samouprava već od svog utemeljenja smatrala važnim zadatkom da osim grada i druga šomođska naselja uspostavljaju suradnju preko granice, naime veza s matičnom domovinom uvijek pomaže u očuvanju nacionalne svijesti. Zbog takvih zamisli utemeljila je civilnu udrugu Zemaljsko društvo hrvatsko-mađarskog prijateljstva, među čijim su članovima osobe koje smatraju važ-

nim prekograničnu suradnju. Zahvaljujući djelovanju Tibora Čuča, predsjednika kapošvarske Hrvatske samouprave, i Marka Kovača, predsjednika Zemaljske udruge, broj zbratimljenih naselja iz Šomođske županije s hrvatskim općinama porastao je na trideset. Suradnja među naseljima neprekidna je, predstavnici se međusobno pozivaju na razne izlete, susrete, a grad Kapošvar surađuje i preko svojih odgojno-obrazovnih ustanova, preko poduzetnika, međusobno sudjeluju na sajmovima. Međunarodna nogometna utakmica između članka zbratimljenih naselja već se redovito priređuje, ove godine peti put. U prekrasnoj športskoj dvorani u Somogyjadu poredale su se momčadi koje su prvi put igrale u tome sastavu. Pod hrvatskom su zastavom igrali načelnici i članci iz Šandrovca, Rovišća, Velike Pisanice, Nove Rače, Bjelovara, a pod mađarskom zastavom iz Kapošvara, Somogyvára, Kadarkuta, Csökölya, Kaposmerőa. Novopečene momčadi pozdravio je predsjednik Tibor Čuč i načelnica naselja Somogyjada Ilona Kiss Lórinč zeleći im uspješno športsko nadmetanje. Utakmice su se odvijale u prijateljskom duhu, no s golom više pobijedila je momčad iz Hrvatske.

– Svrha nogometa prvenstvo nije nadmetanje pod svaku cijenu, nego druženje, rekreacija i pobliže upoznavanje – kazao je g. Čuč. – prilikom takvih druženja načelnici razgovaraju o raznovrsnim temama i često iskrsnu razne mogućnosti za suradnju. Upravo su

Tibor Čuč u društvu Josipa Dekalića

pregovori i oko nekih europskih projekata između Somogyvára i Rovišća, pa i drugih mjesta. Često na takvim susretima razgovaramo i o mogućnostima suradnje i na gospodarskom polju – kazao je predsjednik Hrvatske samouprave.

Tibor Čuč već otprije planira povezati poduzetnike s obje strane granice, bilo je već nekoliko pokušaja s međusobnim posjećivanjem sajмова i organiziranjem stručnim izletima, a u poslovnom povezivanju obećao je pomoć i parlamentarni zastupnik Attila József Moring, šomođvarski načelnik. Među planovima je pozivanje saborskih zastupnika da se upoznaju s mađarskim uređenjem i da se postavljaju temelji dobre poslovne i gospodarske suradnje između dvije zemlje, kada bi se razmotrili problemi i mogućnosti suradnje na gospodarskome planu.

Okupivši načelnike iz raznih mjesta za zajedničko druženje, Josip Dekalić, načelnik naselja Šandrovca, predvodio je izaslanstvo iz Hrvatske:

– Mi smo već godinama prijatelji i red je da dođemo iako smo svi zauzeti i nije lako naći termin koji svakome odgovara. Mislim da ovo prijateljstvo treba dalje njegovati, možemo učiti jedan od drugog, pomoći jedan drugom ako je to potrebno. Zasadu druženja prvenstveno se temelje na kulturnoj i na športskoj suradnji, no ima nekoliko općina koje surađuju i u zajedničkim projektima. Hrvatska je odlučila ući u Europsku Uniju i mislim da će naši susreti biti češći jer bit će dovoljno zajedničkih interesa u budućnosti.

Nakon utakmice druženje se nastavljalo uz izvrsnu večeru, gdje su načelnici razgovarali o daljnjoj suradnji.

Beta

NARDA, HRVATSKI ŽIDAN – Igrokazačko društvo Petrovoga Sela dalje putuje po naši seli sa svojom aktuelnom komedijom «Srce na pravom mjestu», od Antona Hamika, po prevodu dr. Štefana Geošića. Za Undom, Koljnofom petrovski komedijaši nastupaju 18. marcijuša, u nedilju od 15 uri začeto u nardanskom kulturnom domu, a šalni igrokaz u tri čini će moći viditi tajedan dan kasnije i publika u Hrvatskom Židanu, tj. 25. marcijuša, u nedilju, takaj od 15 uri u mjesnom domu kulture.

UNDA – Kazališno društvo Hrvatskoga Židana, po našoj informaciji, ov vikend ima svoj zadnji nastup ove sezone. Šalni igrokaz Miho se mora ženiti! prikazat će se 18. marcijuša, u nedilju, otpodne u 15 uri, u mjesnom kulturnom domu Unde. Organizatori i židanski kazalištarci svakoga rado čekaju!